

Вовченко О.В.

аспірант, ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України», lena_vovchenko@ukr.net

БЕЗПЕКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ФАКТОР У ВСІХ СФЕРАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. У статті аналізується стан інформаційної безпеки України, роль і значення інформаційної безпеки в системі національної. Визначено важливість захисту інформаційного простору в процесі інноваційного розвитку держави.

Ключові слова: національна безпека, інформаційна безпека, інформаційний простір, інформаційно-комунікаційні технології, Індекс мережевої готовності.

Прискорення інноваційних процесів вимагає ефективнішого використання всесвітнього інформаційного простору. Повинні бути створені і задіяні вискоефективні системи телекомунікацій, розроблені і застосовані нові, прискорені методи передавання і оброблення інформації та її пошуку, збирання, накопичення і збереження за єдиною системою обліку електронних інформаційних ресурсів.

Одним із перших, хто вказав на важливість інформації у сфері економіки, став Ф. Хайєк. У своїй праці «Використання знань у суспільстві» (1945 р.) зазначив, що кожна людина може володіти унікальною інформацією та мати переваги перед іншими. Саме тому під час колективної діяльності ці окремі знання дають економічний ефект. Тим самим Ф. Хайєк визначив високу цінність індивідуальних знань в економічному розвитку суспільства [1].

Як відомо, в 2001 році американських економістів – Дж. Стігліца, М. Спенса та Дж. Ейкерлофа – нагородили Нобелівською премією за аналіз ринків з асиметричною інформацією. Асиметричністю в розподілі інформації називається така ситуація, коли частина учасників ринку володіє інформацією, котрою не володіють інші зацікавлені особи. Саме така асиметричність є серйозною причиною, що породжує невизначеність ефективного використання засобів і ресурсів. Асиметрична інформація змушує учасників ринку покладатися на випадок і призводить до краху ринку.

На наш погляд, за минулі 15 років після присудження трійці учених Нобелівської премії можна зробити такий висновок, що в умовах глобалізації і конкуренції між великими корпораціями, суперництва між державами за лідируючі позиції все більшого значення набуває володіння таким ресурсом, як інформація [2].

Згідно з Концепцією інформаційної безпеки України, інформаційна безпека – це стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якого вдається запобігти завданню шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність поширюваної інформації, порушення цілісності та доступності інформації, несанкціонований обіг інформації з обмеженим доступом, а також через негативний

інформаційно-психологічний вплив та умисне спричинення негативних наслідків застосування інформаційних технологій [3].

За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки. Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні технології значною мірою впливають на рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Тому досягнутий рівень розвитку та безпека інформаційного простору, які є системоутворюючими факторами у всіх сферах національної безпеки, активно впливають на стан політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки України.

«Глобальний звіт про розвиток інформаційних технологій» аналізує дію і вплив інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) на економічне зростання і робочі місця у гіперпов'язаному світі. Звіт охоплює 145 країн і побудований на Індексі мережевої готовності (Network Readiness Index - NRI), який вимірює готовність економіки країни до використання ІКТ для підвищення конкурентоспроможності та благополуччя. Індекс вимірює рівень розвитку ІКТ за 53 параметрами.

Всесвітній економічний форум і Бізнес-школа INSEAD розраховують Індекс мережевої готовності (рис. 1), орієнтований на глобальні інформаційні технології, з 2001 р. У розрахованому в 2015 р. рейтингу чільні місця утримували Сінгапур (1), Фінляндія (2) і Швеція (3), а Україна посідала 71-е місце [4].

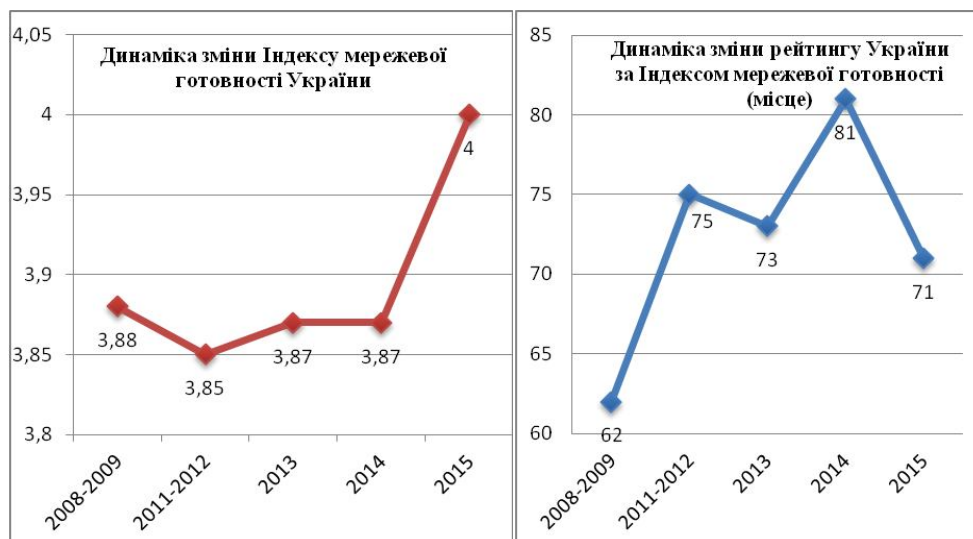

Рис. 1. Зміна Індексу мережевої готовності України за 2008-2015 рр.

Як видно з діаграм, підвищення індексу ще не гарантує підняття позиції в загальному рейтингу, оскільки країни-лідери не стоять на місці, а постійно удосконалюють ІКТ, мають сформовану цілісну стратегію, націлену на

створення умов для підвищення навичок, розвитку інновацій і умов для підприємництва, які будуть працювати з сучасною інфраструктурою. Країни, що поступаються своїми позиціями, в тому числі Україна, стикаються з істотними викликами, які заважають більш активному впровадженню і використанню ІКТ і продовжують зазнавати труднощів з реалізацією свого потенціалу. Недостатні компетенції, нерозвинені інститути, інші слабкі місця в політичній і адміністративній сферах, у тому числі пов'язані з бізнес-кліматом, є основними недоліками, які стримують розвиток підприємництва та інновацій.

Важливе місце в забезпеченні інформаційної безпеки належить рівню розвитку Інтернету в країні (рис. 2). Загальна інтернет-аудиторія по всій території України, без урахування Криму, в 2015 році зросла до 59% і складає 21,8 млн. користувачів. У 2014 році кількість інтернет-користувачів в Україні складала 18,8 млн. Відзначається, що найбільш активно зростає аудиторія старшого віку. Кожен 10-й українець у віці 65 років вже користується Інтернетом. Також повідомляють, що кожен другий мешканець села виходить в Інтернет [5].

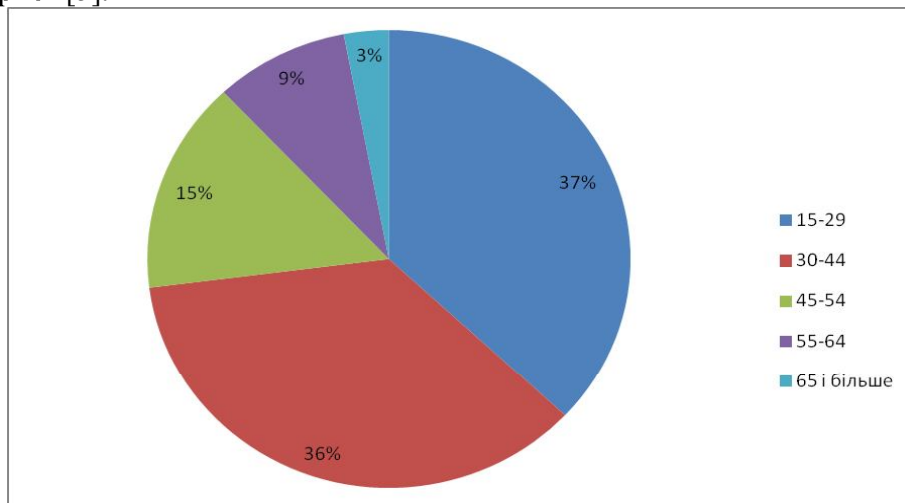

Рис. 2. Розподіл інтернет-користувачів в Україні за віковими групами у 2015 р.

Поширення сфери використання глобальної комп'ютерної мережі Інтернет зумовило появу нового виду злочинності у сфері комп'ютерної інформації – комп'ютерної злочинності або кіберзлочинності. Сьогодні жертвами осіб, які вчиняють злочини у віртуальному просторі, можуть стати не лише окремі люди чи юридичні особи, а й цілі відомства і навіть держави. Для України, як однієї з найбільших європейських держав, де у повсякденне життя стрімко входять нові комунікативні технології, зокрема ті, що розширюють можливості реалізації товарів і послуг за допомогою мережі Інтернет, проблема кіберзлочинності не обходить жодним чином. Адже Україна входить до десятки країн із найвищим рівнем поширення цього виду криміналу.

Сприятливі умови для розроблення інформаційної зброї і активної підготовки до інформаційних війн залежать від позиції розвинутих країн щодо

цілей, умов, форм і наслідків застосування воєнної сили, тобто становлять загрозу воєнній безпеці країни [6].

Гарантувати інформаційну безпеку можна тільки шляхом здійснення системної державної політики згідно з Конституцією та чинним законодавством України і нормами міжнародного права, реалізуючи відповідні доктрини, стратегії, концепції та програми з національної інформаційної політики України.

Як висновок, наголошуємо на тому, що інформаційна безпека забезпечує безперешкодну реалізацію у суспільстві конституційних прав, які спрямовані на вільне одержання, створення й розповсюдження інформації. Відповідний рівень інформаційної безпеки необхідно забезпечити шляхом реалізації певних політичних, економічних та організаційних заходів, пов'язаних з попередженням, виявленням і нейтралізацією таких обставин, чинників і дій, що можуть завдати збиток чи перешкодити реалізації інформаційних прав, потреб та інтересів країни та її громадян.

Список використаних джерел

1. Hayek F.A. The Use of Knowledge in Society / F.A. Hayek // American Economic Review. – 1945. – Vol. XXXV. – No. 4. – pp. 519-530.
2. Антоненко Л. А. Технологічна безпека України у глобальному інноваційному просторі XXI сторіччя / Л. А. Антоненко, К. А. Дера // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 628 : Проблеми економіки та управління. – С. 18–23.
3. Проект Концепції інформаційної безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://www.osce.org/uk/fom/175056?download=true>
4. Всемирный экономический форум: Индекс сетевой готовности 2015 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL : <http://gtmarket.ru/news/2015/04/17/7128>
5. Загальна інтернет-аудиторія України зросла до 59% – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : <http://ishop.if.ua/novyny/zagalna-internet-audytoriya-ukrayiny-zrosla-do-59-doslidzhennya>. – Назва з екрана.
6. Косоков О. М. Інформаційна безпека у сфері оборони як складова воєнної безпеки України / О. М. Косоков // Системи обробки інформації. – 2016. – Вип. 8. – С. 115–117.

Vovchenko O.V.

SAFETY OF INFORMATION AREA AS A SYSTEM-CREATING FACTOR IN ALL NATIONAL SECURITY FIELDS

Abstract. The article analyzes the state of Ukraine's information security, its role and meaning in national security system. The importance of protection of the information space in the process innovation development of the state is determined.

Key words: National security, information security, information area, information and communications technology, Network Readiness Index.